

The entire program is dedicated by Ellen Warner and Jeff Lipton in memory of Freda Warner z"l, פריידע בת חיים יהודה לייב וזיה רויזע, for her twelfth yahrtzeit

This session is dedicated by Lazer and Shayna Friedman

1. Talmud, Berachot 31b

כל היושב בתענית בשבת קורעין לו גזר דינו של שבועים שנה ואף על פי כן חוזרין ונפרעין ממנו דין עונג שבת. מאי תקנתיה? אמר רב נחמן בר יצחק ליתב תעניתא לתעניתא.

Anyone who fasts on Shabbat, they tear up a 70-year decree against him – but they then punish him for [lack of] pleasure on Shabbat. How should he repair it? Rav Nachman bar Yitzchak said: Observe a fast for the fast.

2. Talmud, Shabbat 11a

ואמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב יפה תענית לחלום כאש לנעורת. אמר רב חסדא ובו ביום. ואמר רב יוסף אפילו בשבת. Rava bar Machsiya said, citing Rav Chama bar Gurya, who was citing Rav: Fasting is as good for a dream as fire is for flax. Rav Chisda added: That day. Rav Yosef added: Even on Shabbat.

3. Rabbi Yosef Karo (16th century Turkey/Israel), Shulchan Aruch Orach Chaim 288:4

מותר להתענות בו תענית חלום כדי שיקרע גזר דינו. וצריך להתענות ביום ראשון, כדי שיתכפר לו מה שביטל עונג שבת. ואם תשש כחו ואינו יכול להתענות ב' ימים רצופים, לא יתענה ביום א' ויתענה אח"כ.

4. Rabbi Hershel Schachter (21st century USA), MiPinei haRav pg. 87

ואגב הזכיר רבנו שדבר מצוי היה אצל זקנו הגר"ח שהיה מתענה תענית חלום בשבת, והיה מתהלך אנה ואנה ומשוחח בדברי תורה עם ידידו הדיין ר' שמחה זעליג, ולא היה מניח אף לו לאכול...

Along the way, [Rabbi Soloveitchik] mentioned that is common that his grandfather, Rav Chaim Brisker, would fast for a dream on Shabbat. He would walk here and there and speak in Torah with his friend, the Dayan Rav Simcha Zelig, and he would not let him eat, either.

5. Rabbi Eliyakum Devorkash (21st century Israel), תקפו של חלום, Tzohar vol. 11

מובא בשם הגר"ח מוואלוזין זצ"ל שהורה לאחד שחלם שאם יעבור במקום פלוני על קרקע של נהר קפוא יטבע שם וימות, דאין צריך לחוש כי דברי חלומות לא מעלין ולא מורידין. אע"פ שחזר אותו חלום למחרת, הורה שאין לחוש כלל. ובסוף נסע שם ומצא את מותו וכמו שחלם. ובאו להגר"ח בטרוניא, ואמר להם שגם אם יבואו היום לשאול אותו כיוצא בזה, הוראתו לא תשתנה ממה שהורה קודם שהרי אחז"ל דברי חלומות לא מעלין ולא מורידין, א"כ זהו המציאות ואין קשר לחלום עם מה שהיה ואין החשש לחלום מצילו.

It is brought in the name of Rav Chaim of Volozhin zt"l that he ruled for one who had dreamed that if he crossed the surface of a frozen river in such-and-such a place, he would drown and die, that he need not be concerned, as dreams neither help nor harm. Even though the dream recurred the next day, he ruled there was no need for any concern. In the end, he travelled there and met his death, as he had dreamed. They came to Rav Chaim with a complaint, and he told them that even if they would come today to ask him a similar question, his ruling would not change from what had said before, for our Sages have said that dreams neither help nor harm. If so, this was just what happened and there was no tie between the dream and what happened, and being concerned about the dream would not have saved him.

We don't believe in voluntary fasting

6. Talmud, Bava Kama 90b

החובל בעצמו אף על פי שאינו רשאי – פטור. אחרים שחבלו בו - חייבים

One may not harm himself, but if he does so he is exempt. Others who harm him are liable.

7. Talmud, Taanit 11a-b

אמר שמואל: כל היושב בתענית נקרא חוטא... רבי אלעזר אומר נקרא קדוש... ומי אמר רבי אלעזר הכי? והאמר רבי אלעזר לעולם ימוד אדם עצמו כאילו קדוש שרוי בתוך מעיו, שנאמר...! הא דמצי לצעורי נפשיה, הא דלא מצי לצעורי נפשיה.

Shemuel said: Anyone who fasts is called a sinner... Rabbi Elazar said: He is called holy... But did Rabbi Elazar say this? Didn't Rabbi Elazar say, "One must always view himself as though a holy one is inside him, as it says...! One is where he can pain himself, the other is where he cannot pain himself.

8. Talmud, Taanit 22b

רבי יוסי אומר אין היחיד רשאי לסגף את עצמו בתענית, שמא יצטרך לבריות ואין הבריות מרחמות עליו. אמר רב יהודה אמר רב מאי טעמא דרבי יוסי? דכתיב "ויהי האדם לנפש חיה" - נשמה שנתתי בכך, החייה.

9. Rabbi Shlomo ibn Aderet (14th century Spain), Responsum 4:262

ולסגף אדם עצמו יותר אינו מן הראוי שאין המסוגפין יכולין להתעסק יפה בתלמוד תורה ולא לכוין דעתם יפה למצות...

And paining one's self excessively is inappropriate, for those who are suffering cannot involve themselves in Torah study well, and to focus well on mitzvot...

10. Tosafot (12th-14th century Western Europe), Commentary to Taanit 11a

וקשיא דאמרינן בפ' החובל (ב"ק דף צא: ושם) "החובל בעצמו רשאי, אבל אחרים שחבלו בו חייבים," ומפרש התם הא דקאמר "החובל בעצמו רשאי" אמר שמואל ביושב בתענית, אלמא משמע דשמואל קאמר דיושב בתענית לא נקרא חוטא! ויש לומר דודאי הוי חוטא... אבל מכל מקום המצוה שהוא עושה התענית גדול יותר מן העבירה ממה שהוא מצער נפשו...

This is difficult, for Bava Kama 91b says, "One may wound himself, but others who wound him are liable," and they explain regarding "one may wound himself" that Shemuel says this refers to fasting. This conveys that Shemuel says that one who fasts is not called a sinner! But one could say that he certainly is a sinner... But still, the mitzvah he performs by fasting is greater than the transgression of paining himself...

And we may not believe in dreams

11. lyov 33:14-18

כי באחת ידבר קל ובשתיים לא ישרונה: בחלום חזיון לילה בנפל תרדמה על אנשים בתנומות עלי משכב: אז יגלה און אנשים ובמסרם יחתם: להסיר אדם מעשה וגוה מגבר יכסה: יחשך נפשו מני שחת וחיתו מעבר בשלח:

For Gd speaks in one way, and in two ways although Man does not perceive it. In a dream, in a vision of the night, when deep sleep falls upon men, in slumberings upon the bed, then He opens the ear of men, and in rebuking them He seals the decree, dissuading a person from action and concealing arrogance from him, to save his soul from the pit and his life from passing by the sword.

12. Rabbi Avraham Ibn Ezra (12th century Spain, Europe), Commentary to Zechariah 1:1

כח הנשמות ההגונות המקבלות כח רוח הקדש להנביא איננו על דרך אחד ובהיות הכבוד עם ישראל בטרם שגלו אין צורך לפרש הנבואה כמו הגה בן נולד לבית דוד יאשיהו שמו והיה הדבר מתבאר מעצמו ואחר הגלות הן מראות וצריכות פי' כמראות דניאל כי לולי שהמלאך היה מפרש לא היה דניאל יודעם

The power of refined souls which receive Divine inspiration as prophecy is not uniform. When there was honour in Israel, before they were exiled, there was no need to interpret prophecy, as in, 'Behold, a son is born to the house of David, and his name is Yoshiyahu.' It was clear on its own. After the exile, they are visions and they require interpretation, like the visions of Daniel, which Daniel could not have understood without a *malach* to interpret them.

13. Talmud, Berachot 55a

אמר רב חסדא חלמא דלא מפשר כאגרתא דלא מקריא

Rav Chisda said: A dream which has not been interpreted is like a [royal] decree which has not been proclaimed.

14. Talmud, Berachot 55b-56a

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן אין מראין לו לאדם אלא מהרהורי לבו שנאמר אנת מלכא רעיונך על משכבך סלקו ואיבעית אימא מהכא ורעיוני לבבך תנדע אמר רבא תדע דלא מחוו ליה לאינש לא דקלא דדהבא ולא פילא דעייל בקופא דמחטא אמר ליה קיסר לרבי יהושע ברבי חנניא אמריתו דחכמיתו טובא אימא לי מאי חזינא בחלמאי אמר ליה חזית דמשחרי לך פרסאי וגרבי בכך ורעיי בכך שקצי בחוטרא דדהבא הרהר כוליה יומא ולאורתא חזא אמר ליה שבור מלכא לשמואל אמריתו דחכמיתו טובא אימא לי מאי חזינא בחלמאי אמר ליה חזית דאתו רומאי ושבו לך וטחני בכך קשייתא ברחייא דדהבא הרהר כוליה יומא ולאורתא חזא

Rabbi Shemuel bar Nachmeni cited Rabbi Yonatan: A person is only shown that which he thinks about, as it is written, "You, the king, your thoughts came to you upon your bed," or, "You will know the thoughts of your heart." Rava said: You know this, for a person isn't shown a golden palm tree, or an elephant passing through the eye of a needle.

A Roman leader said to Rabbi Yehoshua ben Chananiah: You say that you are very wise; tell me what I will see in my dreams! He replied: You will see the Persians making you into a slave, jeering at you, and chasing crawling creatures on to you with your golden sceptre! He imagined this all day, and that night he saw it.
Shabur Malka said to Shemuel: You say that you are very wise – Tell me what I will see in my dreams! He replied: You will see that the Romans will come and take you captive, and force you to grind up date seeds with a golden millstone! He imagined this all day, and that night he saw it.

15. Talmud, Berachot 55b

אמר רב הונא בר אמי אמר רבי פדת אמר רבי יוחנן הוואה חלום ונפשו עגומה ילך ויפתרנו בפני שלשה. יפתרנו? והאמר רב חסדא חלמא דלא מפשר כאגרתא דלא מקריא! אלא אימא יטיבנו בפני שלשה ליתי תלתא ולימא להו חלמא טבא חזאי ולימרו ליה הנך טבא הוא וטבא ליהוי רחמנא לשוייה לטב שבע זימנין לגזרו עלך מן שמיא דלהוי טבא ויהוי טבא ולימרו שלש הפוכות ושלש פדויות ושלש שלומות

Rav Huna bar Ami cited Rabbi Pedat citing Rabbi Yochanan:...Tell 3 people that it was really a good dream. Bring 3 people, and say to them, "I saw a good dream," and let them respond, "It is good, it should be good in the future, may Gd make it good! May Heaven decree upon you seven times that it will be good, and it will be good." Then say 3 verses about reversal of mourning, 3 verses about redemption, and 3 verses about peace.

16. Talmud, Berachot 56b

אמר רבי יהושע בן לוי... הוואה ענבים בחלום ישכים ויאמר כענבים במדבר קודם שיקדמנו פסוק אחר ענבמו ענבי רוש... הוואה שופר בחלום ישכים ויאמר והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול קודם שיקדמנו פסוק אחר תקעו שופר בגבעה

Rabbi Yehoshua ben Levi said:...One who sees grapes in a dream should say, "Like grapes in the wilderness," before another verse, "Its grapes are bitter," comes to mind... One who sees a Shofar in a dream should say, "And it will be, on that day, He will blow a great Shofar," before another verse, "Blow the Shofar in Givah," comes to mind.

17. Talmud, Berachot 55b-56b

בר הדיא מפשר חלמי הוה, מאן דהיב ליה אגרא מפשר ליה למעליותא ומאן דלא יהיב ליה אגרא מפשר ליה לגריעותא. אביי ורבא חזו חלמא אביי יהיב ליה זוזא ורבא לא יהיב ליה. אמרי ליה "אקרינן בחלמין שורך טובח לעיניך וגו'" לרבא אמר ליה פסיד עסקך ולא אהני לך למיכל מעוצבא דלכך לאביי אמר ליה מרווח עסקך ולא אהני לך למיכל מהדוא דלכך.

Bar Hedyā was an interpreter of dreams. When people paid him he interpreted their dreams positively, and when people did not pay him he interpreted their dreams negatively.

Abbaye and Rava saw a dream, and Abbaye paid Bar Hedyā while Rava did not pay him. They told Bar Hedyā they had heard the verse, "Your ox will be slaughtered before your eyes, and you won't eat from it." Bar Hedyā told Rava: Your business will go bad, and you will be so anguished that you won't have an appetite.

Bar Hedyā told Abbaye: Your business will be great, and you will be so happy that you won't have an appetite.

18. Talmud, Berachot 57b

חלום אחד מששים לנבואה

A dream is 1/60 of prophecy.

19. Talmud, Berachot 55b

האי מאן דחזא חלמא ולא ידע מאי חזא ליקום קמי כהני בעידנא דפרסי ידיהו ולימא הכי רבש"ע אני שלך וחלומותי שלך חלום חלמתי ואיני יודע מה הוא בין שחלמתי אני לעצמי ובין שחלמו לי חבירי ובין שחלמתי על אחרים אם טובים הם חזקם ואמצם כחלומותיו של יוסף ואם צריכים רפואה רפאם כמי מרה על ידי משה רבינו וכמרים מצרעתה וכחזקיה מחליו וכמי יריחו על ידי אלישע וכשם שהפכת קללת בלעם הרשע לברכה כן הפוך כל חלומותי עלי לטובה ומסיים בהדי כהני דעני צבורא אמן ואי לא לימא הכי אדיר במרום שוכן בגבורה אתה שלום ושמך שלום יהי רצון מלפניך שתשים עלינו שלום

One who sees a dream, and doesn't know what he saw, should stand before the Kohanim when they spread out their arms to convey Gd's blessing to the nation, and say: Gd, I am Yours, and my dreams are Yours. I have dreamed a dream, and I don't know what it is, whether I have dreamed about myself, whether others have dreamed about me, or whether I have dreamed about others. If these dreams are good, make them stronger and more powerful, like Joseph's dreams. If they need healing, heal them like the bitter waters healed by Moses, and like Miriam from her *tzaraat*, and like Chizkiyahu from his illness, and like the waters of the Jericho by Elisha. And in the same way that You turned Bilam's curse into a blessing, so may You reverse all of my dreams about myself to be positive.

And he should complete this prayer as the Kohanim complete theirs, so that the congregation ends up replying "Amen" to him as well. And if he finishes too early, he should add, "Powerful One in Heaven, who dwells in Power, You are Peace and Your Name is Peace, may it be Your will to place Peace upon us."

20. Rabbi Shimon ben Tzemach Duran (14th-15th century Algiers), Tashbetz 2:128

וידוע הוא משרשי החכמה החיצונית כי החלומות מהם צודקים ומהם בלתי צודקים והצודק מהם הוא בהיות הכח המדמה אשר באמצעותיו הם החלומי' בריא ביצירתו בהרכבתו ובמזגו ולא יעיקהו מזג רע ממזונו' מולידים לחה עבה ושחורה ואידיים עבים מערבבים אותו. וכשהוא על אופן זה ילוח אליו הכח השכלי ובאמצעו' כח עליוני מהשכל הפועל רואה חלומי' צודקי'. וכבר אמרו כי אחד ממופתי ההשגחה הוא ענין הודעת העתיד לבא כדי שישמור ממנו האדם.

21. Rabbi Yaakov ben Asher (13th/14th century Germany/Spain), Tur Orach Chaim 568

כתב רב עמרם ור' קלונימוס שבזמן הזה אין להתענות תענית חלום בשבת שאין אנו בקיאים בפתרון החלומות לידע איזה רע ואיזה טוב ואין מתענין בספק

Rav Amram and Rav Klonymus wrote that today, one should not fast for a dream on Shabbat, for we are not expert in explaining dreams, to know which is bad and which is good, and we do not fast for doubts.

22. Rabbi Avraham Ibn Ezra (12th century Spain, Europe), Commentary to Bereishit 40:8

וכל החלומות הולכים אחר הפה דברי יחיד הם

The view that all dreams follow their interpretation is an individual opinion.

23. Rabbi Chaim David haLevi (20th century Israel), Aseh Lecha Rav 1:61

תורה בספוריה מיחסת רצינות רבה לחלומותיו של יוסף, של שר המשקים והאופים, ושל פרעה מלך מצרים... אך ידעו רבותינו גם להזהיר את האדם לבל ישעה בדמיונו אחרי החלומות יתר על המדה. וכלל גדול אמרו שכל החלומות הולכים אחרי הפה, וחלום שלא נפתר כאגרת שלא קראה (ברכות ג"ה א). עוד אמרו שהרבה עושה הדמיון והרושם העז באדם לטוב ולרע. רבות כתבו חכמי הנפש על הסבות הגורמות לחלום, וספרי הפסיכולוגיה מלאים מהם, והכל היה ידוע לרבותינו חכמי התלמוד בעומק חכמת ד' אשר בלבם...

The Torah's stories assign great seriousness to the dreams of Yosef, the butler and the baker, and Pharaoh king of Egypt... But our masters also knew to warn people not to err in their imaginations after their dreams excessively. They have a great principle, that all dreams follow the mouth, and that a dream which has not been interpreted is like a scroll that has not been proclaimed. (Berachot 55a) They also said that much is done by imagination and its strong mark on a person, for good and bad. Psychologists have written much about the causes of dreams, and books of psychology are full of this, and all of it was known to our masters, the talmudic sages, in the depth of the Divine knowledge in their hearts...

And yet

24. Rabbi Shlomo ibn Aderet (14th century Spain), Responsum 4:262

וז"ל הרב רבי יצחק בן גיאת ז"ל: אין דוחין עונג שבת ושמחת יום טוב הקבועים מן התורה מפני תענית נדבה שאין לה עיקר חיוב ולא מדברי סופרים אלא לתענית חלום בלבד מפני צערא דגופא.

And so wrote Rabbi Yitzchak ibn Geut: We do not push off pleasure of Shabbat and joy of Yom Tov, which are set by the Torah, for voluntary fasts which have no core obligation and are not rabbinically ordered, but only for a fast for a dream, due to pain of the body.

25. Rabbi Yaakov ben Asher (13th/14th century Germany/Spain), Tur Orach Chaim 288

והא דאיתא בפרק אין עומדין "היושב בתענית בשבת קורעים לו גזר דינו של ע' שנה" מיירי בתענית חלום, שאותו מותר בשבת לפי שנפשו עגומה על חלומי' שראה וחושב שיתבטל בשכר התענית א"כ התענית הוא עונג לו.

When Berachot 31b says, "Anyone who fasts on Shabbat, they tear up a 70-year decree against him," that is regarding a fast for a dream, which is permitted on Shabbat because his spirit grieves for the dream he saw, and he thinks it can be cancelled as reward for the fast. If so, the fast is enjoyment for him.

26. Rambam (12th century Spain/Egypt), Mishneh Torah, Hilchot Taaniyot 1:12

הרואה חלום רע צריך להתענות למחר, כדי שישבו ויעור במעשיו ויחפש בהן ויחזור בתשובה, ומתענה ואפילו בשבת...

One who sees a bad dream must fast the next day, so that he will return and be aroused in his deeds and repent. He fasts, even on Shabbat...

27. Rambam (12th century Spain/Egypt), Mishneh Torah, Hilchot Taaniyot 1:3

אבל אם לא יזעקו ולא יריעו אלא יאמרו דבר זה ממנהג העולם אירע לנו וצרה זו נקרה נקריית, הרי זו דרך אכזריות וגורמת להם להדבק במעשיהם הרעים, ותוסיף הצרה צרות אחרות...

But if they do not cry out and they do not trumpet, but they only say, "This is normal, and this trouble is coincidental," that is cruel, and it causes them to stick with their bad ways, and troubles will increase...

28. Rabbi Zerachyah halevi (12th century Italy), Baal haMaor to Pesachim 18b

ויש תענית שאדם מכוין לבו לאביו שבשמים כגון בקשת רחמים לקרוע גזר דין כתענית חלום ובו ביום זה מותר ואפילו בשבת וזהו עונג שלה.

There are fasts in which a person focusses his heart on Gd, like a request for mercy, to tear up the decree, like a fast for a dream. It is permitted that day, even on Shabbat, and this is the pleasure [of that Shabbat].

Review Questions

- 1> What are three reasons not to fast for a bad dream?
- 2> What psychological cause does the Talmud assign to dreams?
- 3> What mechanisms did we see the Talmud offer for dealing with bad dreams?
- 4> What are three reasons to fast for a bad dream?
- 5> Why would Rambam view a fast for bad dreams as obligatory?

Our Day of Giving: <https://raisedays.com/bmzd>